

Izšlo je v letu 2018

Tudi v letu 2018 se je domoznanska zbirka Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka obogatila s številnimi deli, 76 enot knjig in drugega knjižničnega gradiva je bilo. Izbrala sem tiste, za katere menim, da si zaslužijo predstavitev v *Loških razgledih*.

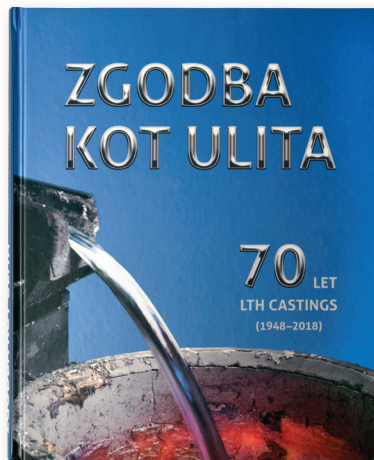
LTH Castings [Škofja Loka]

Zgodba kot ulita : zbornik ob 70-letnici družbe LTH Castings (1948–2018)

Škofja Loka : LTH Castings, 2018, 255 str.

Zbornik z naslovom *Zgodba kot ulita* je posvečen vsem, ki so sodelovali v sedemdesetletni zgodbi livarstva in orodjarstva, ne samo v Škofji Loki, temveč v nekdanjem širšem jugoslovanskem prostoru; zgodbi, ki se leta 1948 začne v podjetju Motor in vodi do družbe LTH Castings, kakršna je bila v jubilejnem letu 2018. Obeležuje sedem desetletij uspehov, tehnološkega razvoja, leta vzponov in tudi padcev.

Knjiga ima tri vsebinske sklope. Na prvih straneh prvega sklopa sta predstavljena nastanek in 70-letna zgodovina tovarne. Začetki segajo že v prva leta po osvoboditvi, ko so iz zaporniških delavnic v kletih oziroma zaporov sodne palače na Miklošičevi cesti v Ljubljani ustanovili Državno obrtno podjetje. Leto kasneje so ga preselili v grad na Igu in preimenovali v Državno elektrokovinsko podjetje Motor. Leta 1950 se je podjetje preselilo v Škofjo Loko, v prostore nekdanje Thalerjeve tkalnice v Vincarjih. Večino delovne sile podjetja so, tako v Ljubljani kot na Igu in v Škofji Loki, predstavljali delavci, ki so sicer prestajali zaporno kazen; nekateri so se po odsluženih kazni v tovarni redno zaposlili. Proti koncu petdesetih let prejšnjega stoletja je tovarna pridobila nove prostore na novih lokacijah – na Trati in v Poljanah nad Škofjo Loko.

Sledijo zapisi nekdanjih vodij podjetja. O livarskih delavnicah v podjetju od leta 1948 do 1975 piše vodja TOZD Livarna Ivan Hafner, o razvoju orodjarstva v letih od 1962 do 1991 pa Anton Bertoncelj, nekdanji vodja orodjarne. Mirjam Jan Blažič je spregovorila o glavnih mejnikih podjetja v letih od 1977 do 1997 oziroma v času njenega direktovanja. O svojih izkušnjah in dosežkih v LTH Castings so v tem poglavju pisali še dva nekdanja direktorja Anton Papež (1997–2008) in Marko Golob (2009–2010) ter aktualni direktor Andrej Kranjec (2010–).

Drugi, osrednji del zbornika prikazuje sedanje poslovanje podjetja, o njem piše direktor Andrej Kranjec. Načela, ki vladajo v podjetju – skrb za kakovost, točnost in zanesljivost dobav, medsebojno zaupanje s partnerji – kupci, skrb za okolje in varnost, dobro sodelovanje in odnos do zaposlenih ter načrtovanje prihodnosti podjetja –, so zagotovo ključ do uspeha. Prikazana je struktura skupine LTH Castings, predstavljeni so njeni obrati v Sloveniji in tujini, sektorji, vrhunski ulitki in zadovoljni zaposleni.

V zaključnem poglavju glavni urednik Miha Naglič povzame še kratko zgodovino Škofje Loke in njene najpomembnejše znamenitosti ter osvetli vpetost LTH Castings v okolje in zgodovinsko dogajanje na področju Škofje Loke.

Žagar, Jože

Spominski zapisnik avstrijskega ujetnika v Rosiji : v spomin na veliko svetovno vojno od leta 1915 do 1918

Stara Loka : Kulturno-zgodovinsko društvo Lonka, 2018, 111 str.

Avtor spominskega zapisnika Jože Žagar (1886–1961), kmet iz Stare Loke, je bil leta 1915 vpoklican k vojakom. 1. februarja istega leta se je odpravil od doma, svoji vojni usodi naproti. Že maja je bil zajet in po srečnih okoliščinah priveden na veleposestvo v bližini mesta Rostov na Donu. Njegovi spomini segajo od datuma odhoda do njegovega prihoda, vendar jih je v taki obliki, kot jih poznamo, avtor sestavil doma, v Stari Loki, in sicer v letu 1926 ali 1927. Pisal je o vsem, s čimer se je moral soočiti. Najprej z vojaškim življenjem in vojnimi spopadi, nato kot ruski ujetnik s potovanjem v ujetništvo, kasneje z rusko revolucijo in državljansko vojno. Opisal je ruska mesta in pokrajino, vojne razmere, kmetovanje na ruskem veleposestvu, opažanja o tamkajšnjih prebivalcih, njihovih navadah, posebnostih in verskih običajih. Domov se je vrnil 1. novembra 1918, na dan ustanovitve nove države SHS.

Jože Žagar je o svojem življenju pisal že od fantovskih let, do smrti je napolnil kar štirinajst zvezkov zapisnikov in dnevnikov. V njih je že od leta 1909 redno zapisoval utrinke kmetovanja na domačiji Na Kalanovš, beležil je dohodke in izdatke, skupne bilance, vreme, dogodke doma in po svetu pa tudi osebne dogodke, kot so večdnevna romanja, obiski gledališča, igranje tombole. Tu je še družinska kronika, s katero se knjiga *Spominski zapisnik avstrijskega ujetnika v Rosiji* zaključuje, v kateri je predstavil svoj rod, rod domačije Na Kalanovš, izvor njegovega imena pa seveda popis vseh svojih enajstih otrok in njihovih družin.

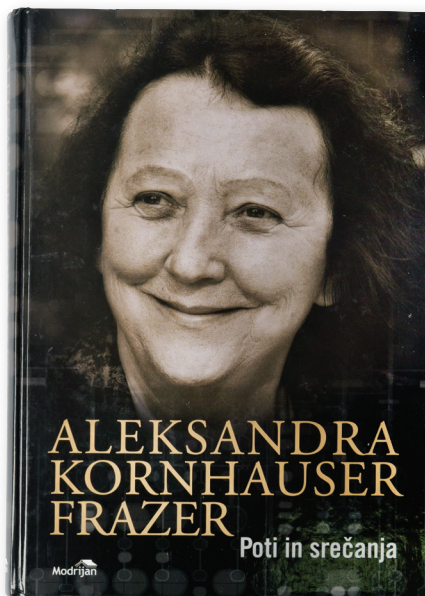
Kornhauser Frazer, Aleksandra

Poti in srečanja

Ljubljana : Modrijan, 2018, 416 str.

Aleksandra Kornhauser Frazer, rojena leta 1926 v Škofji Loki, je doktorica kemijskih znanosti in pedagoginja. Je svetovno najbolj uveljavljena slovenska znanstvenica, njeni dosežki so zapisani v več kot 30 knjigah in stotinah člankih. Predavala je na mnogih tujih univerzah, delovala v vsaj petdesetih državah na vseh celinah in je pionirka na številnih področjih znanosti, povezovanja znanosti z industrijo, informatiko in ne nazadnje navduševanja otrok nad naravoslovjem. Za svoje delo je prejela več mednarodnih priznanj in visokih odlikovanj v ZDA, Avstraliji, Franciji in še vedno je edina ženska na svetu, ki je prejela prestižno japonsko veliko nagrado Honda. Svoje neverjetno življenje, predvsem pa izjemne ljudi, ki jih je pri svojem delu srečevala, je opisala v knjigi *Poti in srečanja*, ki je izšla pri založbi Modrijan.

Spomine in razmišljanja je avtorica strnila v obsežen zapis, zbran v štirinajstih poglavjih. Začenja z opisom svoje družine in revščine, v kateri so se znašli ob izgubi premoženja, piše o prvi »službi«, s katero je lahko prispevala v družinsko blagajno. Piše o svojih prednikih, stricah in teti ter svoji stari vedoželjni teti Katri, ob kateri je doumela, da sam znanstvenih spoznanj ne razumeš, če jih ne znaš razložiti nestrokovnjaku ali celo otroku. Piše o svoji mami, ki jo po eni strani občuduje, po drugi pa pomiluje, saj sta ji njena predaja in sprejemanje usode brez vsakršnega boja tuja. Sama je namreč »nepoboljšljiva optimistka, prepričana, da se mora najti pot iz še tako črne luknje«. Opisuje tudi šolska leta, učitelje, ki so jo navdihovali in pripomogli k njeni življenjski usmeritvi. Izlet v politiko in pobeg

iz nje, svoja prva potovanja v tujino, prva sodelovanja z izjemnimi profesorji in raziskovalci. Spominja se prvih let visokošolskega poučevanja, kjer se je prvič srečala z računalnikom in informatiko. Spominja se iskanj novih pristopov pri poučevanju, novih načinov, s katerimi bi lahko pri preprostih ljudeh in otrocih dosegla visoko stopnjo razumevanja zapletenih spoznanj. To je bilo njeno vodilo v življenju in tudi eden od razlogov za nastanek zbirke knjižic *Pamet je boljša kot žamet*.

Sledijo poglavja o ustanovitvi Unescovega mednarodnega centra za kemijske študije v Ljubljani, raziskovalnih programih v afriških državah ter seveda njenih uspehih na področju varovanja okolja in reševanja problemov onesnaževanja.

Opise dogodkov, ki so ji tako pisano obarvali življenje, je opremila s podatki o okolju, v katerem so se zgodili, in z zanimivimi življenjepisi ter dosežki omenjenih profesorjev, znanstvenikov in raziskovalcev. Dopolnila jih je z bogatim fotografskim in slikovnim gradivom, kar knjigo dodatno obogati in naredi še zanimivejšo.

V knjigi je mnogo humornih zapisov, največ v poglavju *Peripetije ženske v znanosti*. Avtorica se je na svoji znanstveni poti pogosto srečevala s poniževalnim odnosom do žensk, kot sama pravi z načelom: »*Ženske v kuhinjo!*« Kakor ženskam na vseh drugih področjih tudi znanstvenicam ni prizaneseno. Morajo se še posebej truditi in se dokazovati. Med drugim omenja zajedljivo pripombo Charlotte Elizabeth Whitton, prve ženske županje Ottawe (1951): »*Karkoli ženske naredijo, morajo narediti dvakrat bolje kot moški, da bi bilo sprejeto kot pol tako dobro. Na srečo to ni težko.*«

In avtoričin nasvet za ženske na poti do znanstvenice? »*Naj ne bo možača!*« Z zunanostjo ženski ni treba poudarjati, da je enakovredna moškim. To enostavno je.

»*Ni poti brez trnja*«, pravi avtorica. To velja tudi za velike osebnosti, opisane v knjigi. Lahko gre za zgodnjo izgubo enega od staršev, boj z revščino, predvsem pa boj z zavistjo in podcenjevanjem. V tem boju pa zmagaš z globoko željo po ustvarjanju, z jeklenim oklepom, sestavljenim iz lastnih vrednot, ki ublaži udarce, predvsem pa z delom, še več – z garanjem.

Trojar, Agata; Pavlovec, Agata; Demšar, Barbara

Cvrčanje nad mestom : [triptih]

Senica pri Medvodah : samozal. A. Trojar ; Škofja Loka : samozal. A. Pavlovec : samozal. B. Demšar, 2018, 59 str.

Knjiga *Cvrčanje nad mestom* je triptih, ki nam ga prinašajo tri umetnice, pesnica Agata Trojar in slikarki Agata Pavlovec in Barbara Demšar. Vabijo nas, da se skupaj z njimi zlijemo z literarno in likovno umetnostjo ter zacvrčimo na vrtiljaku ljubezni, hrepenenja, najglobljih čustvovanj, čutenja in erotike.

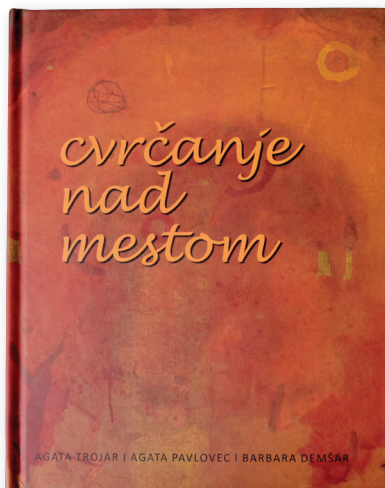
Pesnica Agata Trojar je po rodu Ločanka, od leta 1997 pa živi in ustvarja na Zgornji Senici pri Medvodah. Pesmi je začela objavljati že kot najstnica (1980), poezija jo spremlja še danes. Izdala je nekaj samostojnih pesniških zbirk in prejela različne nagrade za literarno ustvarjanje, širjenje bralne kulture in umetniško udejstvovanje. Od ustanovitve leta 2010 je predsednica Kulturnega društva Sejalec umetnosti, je članica Kulturnega društva Sava Kranj in Združenja umetnikov Škofja Loka; je idejni vodja in koordinatorka več mednarodnih kulturnih projektov Evropske unije. S svojimi zadnjimi zbirkami pesmi je privabila k sodelovanju likovne, glasbene in filmske umetnike ter rokodelce iz Slovenije in tujine, nato pa je začela pripravljati večzvrstne (literarno-glasbeno-filmsko-likovne) večere, napol improvizacijske dogodke, ki so se začeli jeseni 2015 v Škofji Loki, nadaljevali pa s turnejo po Sloveniji. Je tudi koordinator vseživljenjskega učenja in drugih evropskih projektov.

V uvodnem razmišljanju piše, da so v zbirki ljubezenske pesmi. V njih se mir ves čas spreminja v nemir, ki ga ustvarjajo približevanja in odmikanja, hrepenenja in norosti, prvinskosti in strasti. *Cvrčanje* so posvečena ženskemu in moškemu jazu, ljubezni med njima, ki je lahko odrešenje ali iluzija, blaženo stanje duha in telesa ali bolečina in praznina.

Prvemu sklopu pesmi sledi cikel slik Agate Pavlovec. Slikarka je diplomirala na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Je članica ZDSL in Združenja umetnikov Škofja Loka. Poleg slikarstva se zadnja leta kot strokovna sodelavka Sokolskega doma v Škofji Loki ukvarja z organizacijo prireditev in razstav, vodi likovne tečaje in delavnice ter sodeluje z različnimi neprofesionalnimi gledališkimi skupinami.

Njeno slikarstvo je abstraktno, usmerjeno v raziskovanje barve, barvnih kombinacij, nanosov, potez, energije. Je globoko ponotranjeno, vsebinsko bogato in pripovedno zgoščeno. V večplasten metafizični prostor, kjer je kompozicijska strogost izrazitejša in poudarjena z močnimi barvnimi kontrasti, slikarka vključuje bolj ali manj skrite vsebine, natančno izrisane figure oziroma fragmente figur in simbolne motive. Figura – človek se podreja mogočni krajini, ki žari v gostoti barv in utelešeni svetlobi ter ponuja stik z nekim drugim svetom, z neznanimi in oddaljenimi duhovnimi dimenzijami. Takšna krajina – mogočna, a hkrati osamljena, vabeča a hkrati odmaknjena in nedosegljiva – je svojevrstna prispodoba slikarke notranje govorice, njenega čustvenega razpoloženja, vrenja in hrepenenja.

Drugemu ciklu pesmi Agate Trojar sledi sončno slikarstvo Barbare Demšar. Leta 1988 je končala Srednjo šolo za oblikovanje in fotografijo v Ljubljani, leta

1997 pa pri prof. Hermanu Gvardjančiču diplomirala na Oddelku za likovno pedagogiko na Pedagoški fakulteti v Ljubljani. Je članica Združenja slovenskih likovnih umetnikov (ZDSLU) in Združenja umetnikov Škofja Loka.

Barbara Demšar nadaljuje tradicijo škofjeloškega krajinarstva v smislu notranje občutene pokrajine, ki jo na ustrezno podlago, največkrat na platno, upodablja v abstraktni likovni govorici. Ni torej značilnih potez krajine, ki je navdihovala impresioniste, temveč gre za vrtove, travnike, polja, ki so odslikava njenih intimnih doživetij in čustev. Krajina je ponekod le nakazana s horizontalnimi pasovi, druge izpolnjena s simboli, kot so krog, lestev, simbol neskončnosti.

Najbolj pa je slikarstvo Barbare Demšar prepoznavno zaradi toplih, sončnih barv. Sonce kot simbol svetlobe, energije, moči, življenja nasploh. Sonce, nasprotje temačnosti in brezupu. Sonce kot odsev slikarkinega radostnega odnosa do sveta, njenega optimizma in otroške igrivosti. S simboli, značilno barvitostjo in pretehtanimi kompozicijami je izoblikovala prepoznaven likovni jezik, skozi katerega zrcali svoje osebne zgodbe, svoja razmišljanja in najgloblja čustva.

Ogrizek, Maša

Koko Dajsa v mestu

Dob : Miš, 2018, 67 str.

Maša Ogrizek (1973), po izobrazbi univerzitetna diplomirana sociologinja kulture in filozofinja, samozaposlena v kulturi kot kritičarka in književnica, je poznana kot avtorica knjižnih recenzij, intervjujev in člankov. V zadnjih letih je izšlo tudi nekaj njenih slikanic in stripovski album, za katere so prav gotovo navdih otroci, za katere pisateljica prireja raznovrstne ustvarjalne delavnice. Za knjigo *Slon na drevesu* je prejela nominacijo za najbolj izvirno slovensko slikanico, za knjigi *Krasna zgodba* in *Gospa s klobukom* pa priznanje Zlata hruška.

Koko Dajsa v mestu je zbirka osmih zgodbic o nergavi stari kokoški, ki ima kar precej človeških lastnosti, kot so zavist, pametovanje, prepirljivost, kritiziranje in oprezanje za sosedi. Ko

zaradi zlomljene noge pristane na invalidskem vozičku, ji na pomoč priskočita nečakinja Krišna in njen prijatelj deževnik Hari. Vase zaverovana kokoš, ki je sočutni sorodnici vse prej kot hvaležna, družčino zaradi svoje prepirljivosti pripelje v številne zabavne zaplete. Pisateljica stavi na besedni in situacijski humor ter domišljene like, ki jih je izvrstno ilustriral Miha Hančič.